

Bijgewerkt t/m nr. 12 (NvW d.d. 11 september 2026)

36 562

Voorstel van wet van het lid Ouwehand tot wijziging van de Wet dieren en de Wet op de economische delicten in verband met het uitfaseren van de bio-industrie en het waarborgen van een dierwaardige veehouderij

Nr. 5

**VOORSTEL VAN WET ZOALS GEWIJZIGD NAAR
AANLEIDING VAN HET ADVIES VAN DE AFDELING
ADVISERING VAN DE RAAD VAN STATE**

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is de Wet dieren en de Wet op de economische delicten te wijzigen om te komen tot een dierwaardige veehouderij;

Zo is het dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I WIJZIGING VAN DE WET DIEREN

De Wet dieren wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 2.1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het derde tot en met het zevende lid worden vernummerd tot het vierde tot en met het achtste lid.

2. Na het tweede lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

3. Tot de in het eerste lid verboden gedragingen wordt voorts, ten aanzien van dieren die bedrijfsmatig worden gehouden voor de productie van dierlijke producten, gerekend het verrichten van lichamelijke ingrepen teneinde het dier binnen een bepaald systeem of huisvesting te kunnen houden indien daarvoor geen diergeneeskundige noodzaak bestaat.

3. In het vijfde lid (nieuw) wordt “derde lid” vervangen door “vierde lid”.

4. In het zesde lid (nieuw) wordt “derde lid” vervangen door “vierde lid”.

5. In het achtste lid (nieuw) wordt “zesde lid” vervangen door “zevende lid”.

B

Artikel 2.2, twaalfde lid, vervalt.

Na artikel 2.2 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.2a. Onthouden mogelijkheden tot natuurlijk gedrag voor productie gehouden dieren

1. Het is houders van dieren verboden dieren bedrijfsmatig te houden voor de productie van dierlijke producten op een wijze die er toe leidt dat dieren permanent dan wel stelselmatig de mogelijkheid wordt onthouden te voorzien in de voor de betreffende diersoort of diercategorie uit ervaring of wetenschappelijk onderzoek gebleken gedragsbehoeften. Tot deze gedragsbehoeften behoren in ieder geval:

a. voor zoogdieren en vogels:

1°. het beschikken over onbeperkt beschikbaar vers en schoon drinkwater en voldoende geschikt voer, aangeboden op een manier die aansluit bij de voorkeur en behoeften van de desbetreffende dieren;

2°. het beschikken over voldoende geschikte drink- en voederplaatsen;

3°. het beschikken over een vloer en ondergrond die geschikt en comfortabel zijn voor hun houding, natuurlijke gedragingen, beweging en rust;

4°. het kunnen ervaren van de natuurlijke afwisseling van dag en nacht door voldoende daglicht in de stal;

5°. de mogelijkheid hebben om bij brand of een andere calamiteit te vluchten langs voor hen bekende en begaanbare vluchtroutes;

6°. het beschikken over frisse lucht en een voor de desbetreffende diersoort niet schadelijk stalklimaat;

7°. het bereiken van thermisch comfort, waaronder een vrije keuze om zich te verplaatsen en een comfortzone op te zoeken;

8°. het in elke weide en buitenloop beschikken over voldoende beschutting tegen weersomstandigheden, waaronder zon, hitte, neerslag, wind en kou.

b. voor varkens, het kunnen:

1°. onderhouden van stabiele sociale banden gedurende hun hele leven in een groepsgrootte die aansluit bij hun natuurlijke behoeften;

2°. onderzoeken van de omgeving op zoek naar voedsel, waarbij ze beschikken over voldoende materiaal dat eetbaar, kauwbaar, onderzoekbaar en manipuleerbaar is;

3°. exploreren, spelen, scharrelen, snuffelen en wroeten in de grond;

4°. nemen van een modderbad om zich te kunnen koelen en verzorgen;

5°. schuren en krabben aan voldoende daartoe geschikte middelen, bijvoorbeeld aan schuurwanden, borstels of boomstammen;

6°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier, op een plaats die schoon is, en waar ze niet gestoord worden door actieve dieren;

7°. beschikken over voldoende ruimte om afzonderlijke mest- en ligplaatsen en afzonderlijke wroet-, comfort-, exploratie- en spelruimte in stand te houden;

8°. beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden;

9°. eten zonder concurrentie, waarbij de dieren gelijktijdig kunnen eten;

10°. uitoefenen van nestbouwgedrag voor zeugen voorafgaand aan de bevalling en het geven van moederzorg, en daarbij kunnen beschikken over een geschikte ruimte waarin zij zich vrij kan bewegen en over voldoende geschikt materiaal;

11°. uitoefenen van zooggedrag voor biggen bij de moeder tot de leeftijd van minimaal zes

weken;

12°. opnemen van voldoende melk voor biggen;

c. voor runderen, het kunnen:

1°. onderhouden van sociale banden in een stabiele kudde die varieert in leeftijd en in een groeps grootte die aansluit bij hun natuurlijke behoeften, en voor kalveren in een kleine stabiele groep of kudde;

2°. kiezen om buiten te verblijven;

3°. kiezen om, in elk geval tijdens het gangbare weideseizoen, op de weide te staan en hun graasbehoefte te kunnen uitoefenen;

4°. vertonen van maternaal gedrag voor koeien waarbij er voldoende rust en ruimte is voor afzondering van de kudde;

5°. opgroeien met en vertonen van zooggedrag bij de moeder voor kalveren, in ieder geval tot het kalf goed in staat is ruwvoer op te nemen;

6°. vertonen van spelgedrag in een daartoe geschikte groepsstructuur;

7°. beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden en de mogelijkheid om zich af te zonderen bij ziekte en afkalven;

8°. verzorgen van de vacht met voldoende daartoe geschikte middelen;

9°. foerageren, zoeken, manipuleren en eten van voedsel;

10°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier op geschikt beddingmateriaal of vloerbedekking, waarbij er voldoende plaats is voor alle dieren om gelijktijdig gestrekt te kunnen liggen en onbelemmerd te kunnen gaan staan en liggen;

11°. beschikken over en gemakkelijk toegang hebben tot onbeperkt geschikt voer;

d. voor kippen, het kunnen:

1°. onderhouden van sociale banden in een groeps grootte en groepssamenstelling die aansluit bij hun natuurlijke behoeften;

2°. stofbaden, exploreren, scharrelen, foerageren, krabben en vertonen van spelgedrag op een daarvoor geschikte ondergrond en in een stimulerende omgeving;

3°. lopen, rennen, springen en maken van vliegbewegingen;

4°. beschikken, gedurende hun hele leven, over voldoende ruimte om hun natuurlijk gedrag te kunnen uitoefenen;

5°. beschikken over toegang tot een buitenloop, al dan niet overdekt;

6°. beschikken over voldoende geschikt foerageer- en verrijkmateriaal en voldoende geschikt strooisel;

7°. beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden;

8°. vertonen van nestgedrag voor legkippen en voor hennen die voor de fok worden gehouden en daartoe beschikken over voldoende geschikte nestruimte en geschikt nestmateriaal;

9°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier zonder verstoord te worden door actieve kippen en daarbij beschikken over voldoende geschikte verhoogde zitstokken zodat alle dieren tegelijkertijd kunnen rusten;

10°. beschikken over schuilplaatsen voor kuikens waar zij beschut, donker en warm kunnen zitten;

e. voor geiten, het kunnen:

1°. onderhouden van sociale banden in een kudde die varieert in leeftijd en met een geschikte sociale groepsstructuur en groeps grootte die aansluit bij hun natuurlijke behoeften;

2°. spelen, klimmen, exploreren en daartoe beschikken over voldoende ruimte, geschikte inrichting met complexe structuren en voldoende geschikt verrijkmateriaal, zowel binnen als buiten;

3°. foerageren, zoeken, manipuleren en eten van voedsel en daartoe toegang hebben tot een

geschikt en gevarieerd dieet;

4°. beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden;

5°. afzonderen van de groep;

6°. kiezen tussen buitenuitloop en verblijf in stallen;

7°. schuren en krabben aan voldoende daartoe geschikte middelen;

8°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier in stallen en buitenloop met verticale structuren;

9°. beschikken over voldoende rust en ruimte voor het vertonen van maternaal gedrag en voor afzondering van de kudde voor geiten, ook voorafgaand aan de bevalling;

10°. opgroeien met en vertonen van zooggedrag bij de moeder voor lammeren, in ieder geval tot het lam goed in staat is ruwvoer op te nemen;

f. voor schapen, het kunnen:

1°. onderhouden van stabiele sociale banden in een geschikte sociale groepsstructuur en groeps grootte die aansluit bij hun natuurlijke behoeften;

2°. kiezen om, in elk geval tijdens het voor schapen gangbare weideseizoen, op de weide te staan en hun graasbehoefte te kunnen uitoefenen;

3°. beschikken over voldoende ruimte voor de groeps grootte en het vertonen van spelgedrag voor lammeren, ook in de stal;

4°. vermijden van anderen;

5°. exploreren, foerageren, zoeken, manipuleren en eten van voedsel en daartoe toegang hebben tot een geschikt en gevarieerd dieet;

6°. schuren en krabben aan voldoende daartoe geschikte middelen;

7°. beschikken over voldoende ruimte en mogelijkheden om gelijktijdig comfortabel te kunnen liggen, rusten en slapen, zowel binnen als buiten;

8°. vertonen van maternaal gedrag en afzondering van de kudde voor ooien en daartoe beschikken over voldoende geschikt nestmateriaal en voldoende rust en ruimte, ook voorafgaand aan de bevalling;

9°. opgroeien met en vertonen van zooggedrag bij de moeder voor lammeren, in ieder geval tot een leeftijd van drie maanden;

g. voor konijnen, het kunnen:

1°. onderhouden van sociale banden in een groeps grootte en groepssamenstelling die aansluit bij hun natuurlijke behoeften en daarbij beschikken over voldoende geschikt ingerichte ruimte met voldoende geschikt schuilplaatsen;

2°. springen, huppelen en rennen en daartoe beschikken over voldoende ruimte;

3°. exploreren, knagen, graven, foerageren en scharrelen en daarbij beschikken over voldoende geschikt knaagmateriaal;

4°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier zonder verstoord te worden door andere konijnen;

5°. beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden;

6°. terugtrekken en vermijden van agressie;

7°. beschikken over voldoende geschikte nestruimte;

8°. vertonen van maternaal en nestgedrag voor voedsters, ook voorafgaand aan de bevalling, met voldoende geschikt nestmateriaal;

9°. vertonen van zooggedrag en ontvangen van moederzorg voor jongen, in elk geval tot de leeftijd van minimaal zeven weken;

10°. opnemen van voldoende melk voor jongen;

11°. afzonderen van het nest voor moederdieren ter voorkoming van infanticide en verwonding van de jongen;

h. voor eenden, het kunnen:

1°. onderhouden van sociale banden in een groepsgrootte en groepssamenstelling die aansluit bij hun natuurlijke behoeften;

2°. beschikken over vrije toegang tot voldoende open water om goed te kunnen zwemmen, volledig te kunnen badderen, zich nat te kunnen poetsen, te kunnen exploreren en foerageren op het water en zich te kunnen koelen bij hoge temperaturen;

3°. exploreren, scharrelen en foerageren op het land op een daarvoor geschikte ondergrond met voldoende geschikt strooisel;

4°. lopen, rennen, springen en maken van vliegbewegingen;

5°. beschikken, gedurende hun hele leven, over voldoende zwemwater en voldoende droge ruimte om hun natuurlijk gedrag te kunnen uitoefenen;

6°. beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden;

7°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier en daartoe beschikken over voldoende schone, droge ligplekken;

8°. vertonen van nestgedrag voor eenden die gehouden worden voor de fok en daartoe beschikken over voldoende geschikte nestruimte en geschikt nestmateriaal;

9°. beschikken over schuilplaatsen voor kuikens waar zij beschut, donker en warm kunnen zitten;

i. voor kalkoenen, het kunnen:

1°. onderhouden van sociale banden in een groepsgrootte en groepssamenstelling die aansluit bij hun natuurlijke behoeften;

2°. stofbaden, exploreren, foerageren, scharrelen en pikken op een daarvoor geschikte ondergrond;

3°. lopen, rennen, springen en maken van vliegbewegingen;

4°. beschikken, gedurende hun hele leven, over voldoende ruimte om hun natuurlijk gedrag te kunnen uitoefenen;

5°. beschikken over toegang tot een buitenloop, al dan niet overdekt;

6°. beschikken over voldoende geschikt eetbaar foerageer- en verrijkmateriaal, en voldoende geschikt strooisel;

7°. terugtrekken en vermijden van soortgenoten en daartoe beschikken over voldoende schuil-, vlucht- en uitwijkmogelijkheden, waaronder voldoende geschikte visuele barrières;

8°. liggen, rusten en slapen op een comfortabele manier zonder verstoord te worden door actieve dieren en daarbij beschikken over voldoende geschikte verhoogde zitstokken en platforms;

9°. vertonen van leg- en nestgedrag voor hennen die voor de fok worden gehouden, en daartoe beschikken over voldoende geschikte, afgeschermden nesten en voldoende geschikt nestmateriaal;

10°. beschikken over schuilplaatsen voor kuikens waar zij beschut, donker en warm kunnen zitten;

2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen, in aanvulling op het eerste lid, andere diersoorten of diercategorieën alsmede nadere uit ervaring of wetenschappelijk onderzoek gebleken gedragsbehoeften worden aangewezen.

3. Voor houders van dieren voor wie krachtens overgangsrecht het bepaalde in het eerste en tweede lid buiten toepassing blijft, kunnen bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld over de wijze waarop dieren gedurende die periode worden gehouden.

4. Bij algemene maatregel van bestuur worden, ter invulling van het eerste en tweede lid, regels gesteld waarin de uit ervaring of wetenschappelijk onderzoek gebleken gedragsbehoeften van dieren gehouden voor de productie van dierlijke producten gewaarborgd zijn.

D

Artikel 2.3a vervalt.

Da

Artikel 2.6 wordt als volgt gewijzigd:

1. Na het derde lid wordt, onder vernummering van het vierde lid tot het vijfde lid, een lid ingevoegd, luidende:

4. Onverminderd het eerste lid worden bij algemene maatregel van bestuur voorts, in het belang van het voorkomen dat betrokken dieren of hun nakomelingen worden aangetast in hun welzijn, gezondheid of mogelijkheid te voorzien in hun gedragsbehoeften als bedoeld in artikel 2.2a, regels gesteld over het fokken van en het voor de fok gebruiken van bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën, waaronder in elk geval dieren die gehouden worden voor de productie van dierlijke producten. Deze regels hebben onder meer betrekking op de methode van fokken, de frequentie van voortplantingscycli en de selectie op bepaalde productiekenmerken of genetische eigenschappen.

2. In het vijfde lid (nieuw) wordt “eerste lid” vervangen door “eerste en tweede lid”.

E

Artikel 2.8 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid, onderdelen b en c, komen te luiden:

b. het door een diergeneeskundige verrichten van lichamelijke ingrepen betreffende het onvruchtbaar maken van dieren, en

c. bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen lichamelijke ingrepen die nodig zijn ter identificatie en die bestaan uit het aanbrengen van een merkteken anders dan door middel van vriesbranden.

1a. Aan het tweede lid wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:

d. andere bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen lichamelijke ingrepen die noodzakelijk zijn voor de ontwikkeling en productie van gekweekte dierlijke producten.

2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

6. Het eerste tot en met vijfde lid zijn niet van toepassing op lichamelijke ingrepen waarop artikel 2.1, eerste lid in samenhang met het derde lid, van toepassing is.

F

In artikel 8.11, tweede lid, wordt “2.1, zesde lid” vervangen door “2.1, zevende lid”.

G

In artikel 8.12, derde lid, wordt “2.1, zesde lid” vervangen door “2.1, zevende lid”.

Ga

In artikel 10.1, eerste lid, wordt na “bij of krachtens deze wet” ingevoegd “, met uitzondering van artikel 2.1, eerste lid, in samenhang met het derde lid,”.

H

Artikel 10.10 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “2.1, derde en vijfde lid” vervangen door “2.1, vierde en zesde lid”, wordt “, tiende en twaalfde lid,” vervangen door “en tiende lid, 2.2a, tweede, derde en vierde lid,”, wordt “2.6, tweede en derde lid” vervangen door “2.6, tweede, derde en vierde lid” en wordt “2.8, tweede lid, onderdeel b” vervangen door “2.8, tweede lid, onderdelen c en d”.

2. Het derde lid vervalt.

ARTIKEL II WIJZIGING WET OP DE ECONOMISCHE DELICTEN

In artikel 1, onder 1°, van de Wet op de economische delicten, wordt in de zinsnede met betrekking tot de Wet dieren vóór “2.7,” ingevoegd “2.2a,”.

ARTIKEL III OVERGANGSRECHT

Artikel 2.2a, eerste en tweede lid, van de Wet dieren is gedurende een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen redelijke overgangstermijn, die voor de verschillende onderdelen van die leden verschillend kan worden vastgesteld, doch niet langer is dan noodzakelijk en uiterlijk tot 1 januari 2040, niet van kracht op reeds voor de inwerkingtreding van deze wet bestaande, tot een bedrijf behorende stallen of ruimtes waar dieren bedrijfsmatig worden gehouden met het oog op de productie van dierlijke producten.

ARTIKEL IV INWERKINGTREDING

1. Deze wet, met uitzondering van artikel I, onderdelen A en E, treedt in werking met ingang van 1 juli 2027.

2. Artikel I, onderdelen A en E, treden in werking met ingang van 1 januari 2030.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,